
Folkehelsevokteren

INTERVJU

MARTIN HOTVEDT

martin_hotvedt@hotmail.com

Universitetssykehuset Nord-Norge

Folkehelsedirektør Camilla Stoltenberg er fornøyd med hvordan landet har klart seg gjennom halvannet år med koronavirus. Nå vil hun begynne å øve på den neste store pandemien.

Foto: Birgit Solhaug

– Å nei, nei, nei. Sånt sier jeg ikke.

Det har nettopp klirret i en dørbjelle og kommet en regnjakkekledd kvinne med kattevått hår inn i bakeriet.

I kalenderen står det oktober 2021, og Folkehelseinstituttets direktør Camilla Stoltenberg har i velkomsten fått spørsmål om hun sier «Vel blåst» når hun treffer folk nå som landet er gjenåpnet etter 562 dager med koronaviruspandemi.

Hun flirer beskjedent.

– Du kan si det. Og folk sier det til meg. Men *min* jobb er jo å være på vakt. De siste ukene etter gjenåpning har vært litt ... merkelige, sier hun, hodet på skakke.

– Vemodig?

– Nei. Ettertenksom er kanskje riktigere å si. Og spennende. Nå har regjeringen valgt å ta den risikoen det er med full gjenåpning.

En liten pause.

– Det har hele tiden vært vanskelig å vite om vi gjør rett og om vi i FHI gir de rette rådene.

Et forsiktig smil presser seg frem mens hun lar regnet dryppe av sykkelhjelm.

Helsebyråkratene i hovedstaden har blitt vant å se henne slik, fartende fra møte til møte på den sorte sykkelen sin mens hun har diskutert fordeler og ulemper med tiltak mot koronaviruset.

– Det gleder jo en epidemiolog at folk har vært så opplyst og interessert i både R-tall, statistikk og matematisk modellering, skyter hun inn lettere begeistret.

Sammen med (tidligere) helseminister Bent Høie, assisterende helsedirektør Espen Rostrup Nakstad og helsedirektør Bjørn Guldvog har hun blitt omtalt som en av de som ga kampen for kontroll et ansikt.

«Vi har vært åpne om at det tidvis har vært krevende og at vi noen ganger har vært uenige om faglige spørsmål»

– Jeg er fortsatt ikke fortrolig med det nye, normaliserte livet. Og helt normalt er det jo enda ikke. Vi i FHI er fortsatt i økt beredskap, legger hun til.

Med et vaksineprogram gående og stadige debatter rundt en tredje vaksinedose og en solid vinterbølge i anmarsj er det ennå nok å gjøre for den øverste sjefen i instituttet.

– Arbeidsmessig har denne sensommeren vært ekstremt hektisk for oss i FHI, kanskje mer enn forventet, sier hun og kikker ut på de tunge høstskyene som henger over byen. Fortsatt et godt stykke unna julestemning.

Det finnes imidlertid tegn til normalisering også i Stoltenbergs liv.

Hun har så vidt begynt å lese skjønnlitteratur igjen og bistår endelig ektemannen Atle på kjøkkenet.

– Det har vært mange dager der jeg har jobbet til det sekundet middagen settes på bordet og reist meg straks siste matbit er svelget.

Arkitektmannen oppfordret henne til å fotodokumentere alle de lekre rettene han har disket opp med.

– Hvis jeg ikke så opp når middagen startet, kunne han bli litt irritert. Det er lett å forstå. Men ellers har det vært fint med hjemmekontor.

Bok om pandemien

Direktørens pandemiarbeid har fått interesse hos mange medier. Det har blitt utallige pressekonferanser i offentlig regi, opptredener i TV- og radio, podkaster, foredrag og intervjuer i trykt presse.

Camilla Stoltenberg

Født i Oslo 1958

Cand.med., Universitetet i Oslo, 1987

Turnuslege, Sandnessjøen sykehus, 1987–88

Distriktsturnustjeneste, Alstahaug kommune, 1988–89

Direktør i Folkehelseinstituttet, 2012–d.d.

Professor 2, Institutt for global helse og samfunnsmedisin, Universitetet i Bergen 2012–d.d.

Æresdoktor, Københavns Universitet, 2014–d.d.

Æresprofessor, University of Bristol, 2018–d.d.

Leder, Ekspertutvalget om kjønnsforskjeller i skole og utdanning, NOU 2019:3

Og i høst kom boken *Året som aldri tok slutt*.

Ikke *hennes* bok, som hun så nøye påpeker, men altså journalist Lilla Sølhusviks intervjuer med Stoltenberg gjennom nesten hele pandemien.

– Hun har gjort et grundig research og intervjuet mange, men valgt meg til hovedperson i boka.

– Du sa nei til flere forlag. Hvorfor ble du med på akkurat dette?

– For jeg ville ikke skrive selv. Det var vanskelig forenlig med rollen min som direktør. Lilla tok dessuten kontakt i en relativt rolig fase, hadde en plan, og vi kunne presse inn noen timer med intervjuer når det passet meg, forklarer hun.

I Dagbladets anmeldelse står det «en svært lesverdig bok om kaos, konflikt og samarbeid».

– Fornøyd?

– Ja. Det er en viktig bok fordi den kommer så tett på nåtiden. Det var gøy å være med på et bokprosjekt.

– Kaos og konflikt?

– Selv om forholdet mellom oss i FHI og Helsedirektoratet får vel mye plass, var det samtidig et viktig tema særlig i aller første fase av pandemien – og noe Koronakommisjonen undersøkte, sier Stoltenberg og sikter til kommisjonens kommentarer om at ansvarsdelingen mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet var uklar i deler av pandemien.

Stoltenberg sukker.

Foto: Birgit Solhaug

– Men jeg er lei av at dette stadig blåses opp, sier hun og utdyper:

– I all hovedsak har vi samarbeidet svært godt, og det har gått bra. Det er jo også kommisjonens hovedkonklusjon. Men så har vi vært åpne om at det tidvis har vært krevende og at vi noen ganger har vært uenige om faglige spørsmål.

I boka får blant annet uenighetene rundt stengningen av skoler og barnehager i pandemien stor plass, og det nevnes flere episoder med både informasjonsbrist og tidsnød mellom de to partene.

– Mediene har enormt stor makt til å definere dette forholdet. Nesten all informasjonsflyt er åpen mellom Helsedirektoratet og FHI og da velger mange medier å fokusere på uenighetene, forklarer hun og låser opp sykkelen sin.

Vi skal ut å gå. «Sitting is the new smoking», er det visst noe som heter.

Pandemiledelse

I flere år har Camilla Stoltenberg frontet åpenhet som en av sine viktige lederfilosofier.

– Jeg er opptatt av å formidle til mine ansatte, spesielt de som er aktive i offentlig debatt og på sosiale medier, at jeg ønsker at FHI skal utvikle en kultur for åpenhet og offentlig debatt. Vi har ytringsfrihet i landet, heldigvis, og vi bør bruke den med klokskap.

– Dere er nesten 1500 ansatte på instituttet – kan det være problematisk å la alle slå seg løs bak tastaturet?

– Det har vært enkelte episoder der jeg har tatt opp at det finnes gode og dårlige måter å formidle uenighet på. Og at de som skriver har et medansvar for at det ikke oppstår unødig forvirring og utrygghet. Men uenighet i seg selv vil jeg aldri slå ned på, sier hun og trekker pusten kjapt:

– I høringsuttalelser har vi for eksempel valgt å ta med synspunkter fra medarbeidere som er uenige med ledelsen som vedlegg. «Dette mener instituttledelsen, men andre synspunkter er vedlagt», kan vi skrive.

– Er du en leder som kan sette ned foten?

– Ja, jeg kan gjøre det, men jeg prøver alltid å lytte og få fram alle synspunkter og vise respekt for andres syn før jeg gjør det.

– Noen av dine kollegaer mener du kan være nokså bestemt?

– Det kan jeg.

– Er du opptatt av å ha rett?

– Nei. Men jeg blir jo veldig engasjert, så jeg blir sikkert oppfattet som mer intens og i forsvar for egne synspunkter enn det jeg ønsker å være. Jeg er ofte mer usikker enn sikker innledningsvis, men forstår godt at det ikke alltid virker slik, smiler hun.

– Hva har dere lært av pandemien?

– Mye. Blant annet at vi må styrke forskning og innovasjon – kraftig – for å utvikle mer målrettede tiltak. Og at det er avgjørende at politiske myndigheter kommer tidlig på banen og tar ansvar.

Øynene er store, og hun teller opp på fingrene.

– Og for det tredje har vi lært at kommunene gjør en fenomenal jobb. Kommunelegene og ordførerne har virkelig stått frem – en etter en! Folk har vært flinke til å følge alle tiltakene.

Naturlig ledertype

Hun har så lenge hun kan huske blitt tildelt lederroller, også tidlig i oppveksten. Kanskje en naturlig konsekvens av å være beskyttende storesøster for Jens og Nini.

Å vokse opp i den profilerte Stoltenberg-familien lærte henne tidlig å engasjere seg og ta ansvar.

Foto: Birgit Solhaug

Pappa Thorvald var diplomat og utenriksminister, mamma Karin var toppbyråkrat, bror Jens ble etter hvert statsminister og NATO-sjef og avdøde søster Nini var en forkjemper for human narkotikapolitikk.

Sine første leveår tilbragte Camilla og familien utenfor Norge, i USA og Serbia.

– Jeg tror det bidro til mitt senere engasjement for og arbeid med helsen til innvandrerkvinner, forklarer hun.

Foreldrene fortsatte å jobbe og reise mye etter å ha flyttet tilbake til Norge.

– Det kunne gå tre uker mellom hver telefon fra dem når de var ute på reise. Vi gledet oss alltid veldig til de skulle komme tilbake, fortelle historier og bringe verden hjem til oss.

Operasjon gjorde inntrykk

Selv om hun vinglet innom både teaterverdenen og sosiologiens mysterier, ble det tidlig klart at det var lege hun ville bli.

– En kul i brystet var utløsende, tror jeg.

Etter å ha slått opp i Hjemmets Legebok og lest at det kunne dreie seg om alvorlig kreft, bar det videre til undersøkelse og snarlig operasjon.

Både 16-årige Camilla og pappa Thorvald var livredde.

– Heldigvis var det godartet, men fra jeg ble trillet inn på operasjonsstuen, godt premedisinert og omtåket, ble jeg bergtatt og fascinert av dette yrket. Og så gjorde det sterkt inntrykk at jenta i senga ved siden av meg fikk en vond beskjed. Jeg opplevde at livet er skjørt, man må utnytte hvert sekund – og at legeyrket appellerte til meg.

«Heldigvis var det godartet, men fra jeg ble trillet inn på operasjonsstuen, godt premedisinert og omtåket, ble jeg bergtatt og fascinert av dette yrket»

Hun drar fingrene gjennom de tykke krøllene.

– Jeg kunne sikkert endt opp i mange disipliner, for jeg synes absolutt alt var interessant på studiet, sier hun og fortsetter:

– Turnustjenesten på Helgelandskysten med legebåt og varierende mobildekning var fantastisk, men familiekabalen gjorde at vi ikke slo oss ned der, sier hun og tenker på både ektemannen Atle og de to sønnene sine Mathias og Emil.

Vår folkehelsesunne promenade pauser ved kvinneklinikkparken midt i Oslo sentrum.

Mens hun peker på den lange trappa hun og noen venner springer i hver lørdag, forteller hun om både assistentlege-, studie- og barselminner fra samme trapp.

Og selv om turen gjennom Oslo sentrum har tatt en nostalgisk vending, evner folkehelsedirektøren å vende tankene mot fremtiden. Åremålet som direktør varer til 2024.

Vi har vandret opp St. Hanshaugen, inn på instituttet og Stoltenberg har kvitret seg gjennom kantina.

Et par «Hei, hei!» og «Heisann!» senere befinner vi oss inne på det gamle biblioteket.

– Det har faktisk vært ille å ikke kunne være mer til stede her under pandemien fordi jeg har måttet være andre steder, særlig med departement og regjering, skyter hun inn.

Foto: Birgit Solhaug

– Hva vil du at Folkehelseinstituttet skal være?

– Jeg håper vi kan bli et folkehelseinstitutt som greier å bygge et kunnskapssystem for håndtering av store helsetrusler og bidra vesentlig med kunnskap for bedre helse i Norge og globalt. Og så må vi bli gode på å drive forskning i sanntid og bruke helsedata på en trygg måte. Hver dag legger vi igjen spor av vanvittige mengder data som vi må lære oss å utnytte med sterk demokratisk kontroll, det engasjerer meg, sier hun.

Inne på det gamle biblioteket omgis vi av infeksjonsmedisinske minner: permer med antitoksiner, brosjyrer om vannbåren smitte og et nedstøvet mikroskop.

«Vi må erkjenne at pandemier og helsekriser sannsynligvis vil komme oftere enn før og begynne å øve på den neste»

– Vi må erkjenne at pandemier og helsekriser sannsynligvis vil komme oftere enn før og begynne å øve på den neste, resonnerer hun.

Stoltenberg mener det også kan bidra til at den nasjonale rollefordelingen i kriser kan bli enda bedre.

– Vi må øve på kriser der hele samfunnet mobiliseres. Underveis i pandemien har vi manglet systematiske, raske måter å vurdere byrden av tiltak på. Vi må vite: Hva virker, og hva er verdt å gjøre? Når skal vi gjøre det? Hvem rammer det? Og så videre.

Vi blir avbrutt av en telefon.

Enda en pressemelding som skal korrekturleses før utsendelse.

– Jeg kan konsentrere meg om arbeidet hvor og når som helst, om så hjemme i stua med folk springende rundt meg, sier hun og krummer nakken over en bærbar PC.

Et par minutter senere, godkjent pressemelding og et tomt blikk ut på regnet som har blitt til sludd.

Stoltenberg gleder seg til jul.

– Vi har hatt sterke familietradisjoner i jula, men nå er det bare meg og Jens igjen fra den opprinnelige familien, og vi må finne en ny form for ei felles og fin jul – forhåpentlig med mindre jobb enn i fjor.

Hun regner med at det blir fullt hus i generasjonsboligen hun bor i.

– Atle og jeg har fått vårt første barnebarn, sier hun, og smiler.

– Jeg tror det vil inspirere til skikkelig julefeiring.

Publisert: 13. desember 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.21.0746

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 8. februar 2026.